

Over de dijken

Tien jaar na het uitbreken van de Financiële Crisis

Coen Teulings

2018, Uitgeverij Prometheus, Amsterdam

Lees- en kijksuggesties

De suggesties zijn geordend per hoofdstuk.

1. Lehman failliet

Verder lezen

Ben Bernanke, *The global saving glut and the US current account deficit*, 10 maart 2005, speech in Richmond, Virginia.

<https://www.bis.org/review/r050318d.pdf>

Speech van de voorzitter van de FED over de savings glut.

Nicholas Bloom, *The impact of uncertainty shocks*, 2009, *Econometrica*, pp. 623-685.

*De effecten van een stijging van de volatiliteitsindex vix op de investeringen.
(technisch)*

Ricardo Caballero, Emmanuel Farhi en Pierre-Olivier Gourinchas, *An equilibrium model of 'global imbalances' and low interest rates*, 2008, *American economic review*, pp. 358-93.

*De rol van het Chinese spaaroverschot in het ontstaan van de kredietcrisis.
(technisch)*

Valerie Cerra en Sweta Saxena, *Growth dynamics: the myth of economic recovery*, 2008, *American economic review*, pp. 439-57.

Het effect van een bankencrisis op het bbp in latere jaren. (technisch)

Barry Eichengreen, *The Hall of Mirrors. The great depression, the great recession, and the uses – and misuses – of history*, 2015, Oxford University Press, Oxford.

Een vergelijkende analyse van de Grote Depressie in de jaren dertig van de vorige eeuw en de Grote Recessie na de ondergang van Lehman.

Carmen Reinhart en Kenneth Rogoff, *This time is different. Eight centuries of financial folly*, 2009, Princeton University Press, Princeton.

Een geschiedenis van acht eeuwen financiële crises.

Amir Sufi en Atif Mian, *Why the housing bubble tanked the economy and the tech bubble didn't*, 12 mei 2014.

<https://fivethirtyeight.com/features/why-the-housing-bubble-tanked-the-economy-and-the-tech-bubble-didnt/>

Waarom heeft de bubbel op de Amerikaanse huizenmarkt de economie zoveel zwaarder geraakt dan de hightech bubbel rond 2000?

Raghuram Rajan, *Has financial development made the world riskier?* 2005, The Greenspan Era: Lesson for the future, symposium van de Kansas FED, Jackson Hole.

<https://www.kansascityfed.org/publicat/sympos/2005/PDF/Rajan2005.pdf>

Waarschuwing voor de gevaren van financiële innovaties drie jaar voor de ondergang van Lehman.

Maarten de Ridder, *Investment in productivity and the long-run effect of financial crisis on output*, 2016.

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2906232

Het effect van de financiële (in)stabiliteit van de huisbank van een bedrijf. (technisch)

Maarten de Ridder en Coen Teulings, *Endogenous growth and lack of recovery from the Global Crisis*, 13 juli 2017, VoxEU.

<https://voxeu.org/article/endogenous-growth-and-lack-recovery-global-crisis>

Kunnen achterblijvende investeringen in R&D de permanente daling van het bbp na de Grote Recessie verklaren?

Coen Teulings en Nikolay Zubanov, *Is economic recovery a myth? Robust estimation of impulse responses*, 2014, Journal of applied econometrics, pp. 497-514.

Is het effect van bankencrisis op het bbp blijvend of tijdelijk? (technisch)

Verder kijken

Jeffrey Chandor, *Margin call*, 2011, film.

Een investeringsbank verkoopt in één dag een grote portefeuille giftige obligaties.

Charles Ferguson, *Inside job*, 2010, documentaire.

Interviews met bankiers, economen en andere die betrokken waren bij het ontstaan van de financiële crisis.

Adam McKay, *The big short*, 2015, film naar een gelijknamig boek van Michael Lewis.

Hoe een aantal investment bankers al in een vroeg stadium begripen dat er iets mis is op de Amerikaanse huizenmarkt.

2. Banken redden

Verder lezen

Ben Bernanke, *Implications of the financial crisis for economics*, 2010, speech Bendheim Center for Finance, Princeton.

<https://www.bis.org/review/r100929a.pdf>

Een reflectie op de rol van economische wetenschap tijdens de kredietcrisis van de toenmalige president van de FED.

Markus Brunnermeier, *Deciphering the liquidity and credit crunch 2007-2008*, 2009, Journal of economic perspectives, pp. 77-100.

Over de rol van hypotheektranches in het ontstaan van de kredietcrisis.

Ricardo Caballero en Emmanuel Farhi, *The safety trap*, 2017, Review of economic studies, pp. 223-274.

De versturende werking van een excessieve vraag naar zekerheid.

Gillian Tett, *Fool's gold*, 2009, Free press, New York.

Het ontstaan van de financiële crisis beschreven door een journalist van de Financial Times.

Emmanuel Fahri en Jean Tirole, *Shadow banking and the four pillars of traditional financial intermediation*, 2017, NBER working paper 23930.

https://scholar.harvard.edu/files/farhi/files/shadow_banking_100617.pdf

De wisselwerking van lender of last resort, het depositogarantiestelsel en het banktoezicht met de schaduwbanksector.

Verder kijken

Yan Ting Yuen en Robert Kusters, *De achtste dag*, 2018, documentaire
Interviews met de direct betrokkenen bij de onderhandelingen tussen Nederland en België over het faillissement van Fortis.

3. De Griekse tragedie

Verder lezen

Adi Brender en Allan Drazen, *Political budget cycles in new versus established democracies*, 2005, *Journal of monetary economics*, pp.1271-1295.

Geven regeringen meer uit vlak voor verkiezingen om kiezers gunstig te stemmen? Antwoord: alleen in jonge, niet in oude democratieën.

Adi Brender en Allan Drazen, *How do budget deficits and economic growth affect reelection prospects? Evidence from a large panel of countries*, 2008, *American economic review*, pp. 2203-2220.

Vergroten hogere uitgaven vlak voor de verkiezingen de kans op herverkiezing van de zittende regering? Antwoord: alleen in jonge, niet in oude democratieën.

Barry Eichengreen, *Should the Maastricht treaty be saved?*, 1992, *Princeton Studies in International Finance*, nr. 74.

https://www.princeton.edu/~ies/IES_Studies/S74.pdf

Artikel geschreven tijdens de onderhandelingen over het Verdrag van Maastricht. Veel van Eichengreens bezwaren uit 1992 bleken tijdens de crisis van 2010-2012 terecht.

Robert Gerwarth, *De verslagenen. Waarom de Eerste Wereldoorlog nooit is opgehouden, 1917-1923*, 2016, Uitgeverij Balans.

De gewapende conflicten na afloop van de Eerste Wereldoorlog, onder andere tussen Griekenland, Turkije, Groot-Brittannië en Frankrijk.

Eugene Rogan, *The fall of the Ottomans; The great war in the Middle East, 1914-1920*, 2015, Allen Lane.

De ondergang van het Ottomaanse rijk.

André Szász, *The road to European monetary union* 1999, St. Martin's Press, New York.

Een prachtige analyse van de oud-directeur van De Nederlandsche Bank over de totstandkoming van de EMU..

Verder kijken

Fred Zinneman, *The day of the Jackal*, 1973, film op basis van een boek van Frederick Forsyth.

Film over een van de vele moordaanslagen op De Gaulle als Frankrijk op de rand van een burgeroorlog over Algerije verkeert.

4. Het land van Colijn en Calvijn

Verder lezen

Alan Auerbach en Yuriy Gorodnichenko, *Measuring the output responses to fiscal policy*, 2012, American economic journal: economic policy, pp. 1-27.

Alan Auerbach en Yuriy Gorodnichenko, *Fiscal multipliers in recession and expansion*, 2012, Fiscal Policy after the Financial crisis, University of Chicago press, pp. 63-98.

Beide studies laten zien dat de multiplier veel hoger is tijdens recessies dan tijdens een hoogconjunctuur. (technisch)

Robert Barro, *On the determination of the public debt*, 1979, Journal of political economy, pp. 940-971.

De eerste beschrijving van het uitsmeerprincipe voor de aflossing van overheidsschuld. (technisch)

Robert Barro, *The Ricardian approach to budget deficits*, 1989, Journal of economic perspectives, pp. 37-54.

Een versie waarin het uitsmeerprincipe op een niet-technische manier wordt uitgelegd.

Olivier Blanchard en Daniel Leigh, *Growth forecast errors and fiscal multipliers*, 2013, American economic review, pp. 117-120.

Veelbesproken studie van het IMF. Voorspellers overschatten het bbp in landen die veel bezuinigden direct na de Grote Recessie omdat ze met een te lage multiplier rekenden.

Karl Case, John Quigley en Robert Shiller, *Wealth effects revisited: 1975–2012*, 2013, NBER working paper 18667.

<http://cfr.ivo-welch.info/readers/pub/cfr-009.pdf>

De veranderingen in de bestedingen van gezinnen na een waardedaling van hun huis.

Gabriel Chodorow-Reich, *Geographic cross-sectional fiscal multipliers: what have we learned?* 2017, NBER working paper 23577.

https://scholar.harvard.edu/files/chodorow-reich/files/cross_sectional_multipliers.pdf

Overzicht van onderzoeken naar de waarde van multiplier.

Stephanie Lo en Kenneth Rogoff, *Secular stagnation, debt overhang and other rationales for sluggish growth, six years on*, 2015.

<https://www.bis.org/publ/work482.htm>

Overzicht van alternatieve verklaring voor de trage groei na de Grote Recessie, met name naar het belang van hoge private schulden.

Atif Mian, Kamallesh Rao en Amir Sufi, *Household balance sheets, consumption, and the economic slump*, 2013, *Quarterly journal of economics*, pp. 1687-1726.

Gezinnen reageren sterker op tegen- dan op meevallers in de ontwikkeling van de waarde van hun huis.

Wouter den Haan, Pontus Rendahl, en Markus Riegler, *Unemployment (fears) and deflationary spirals*, 2015, *Journal of the European Economic Association*.

<https://academic.oup.com/jeea/advance-article/doi/10.1093/jeea/jvx040/4653491>

De relatie tussen verzorgingsbesparingen en bestedingen. (technisch)

Coen Teulings, *Unemployment and house price crises: lessons for fiscal policy from the Dutch recession*, 2014, *IZA Journal of European Labor Studies*.

<https://link.springer.com/article/10.1186/2193-9012-3-20>

Het Nederlandse begrotingsbeleid tijdens de periode 2008-2014.

Verder kijken

PIIE Institute, *Rethinking macroeconomic policy*, 12 oktober 2017, beeldverslag van de conferentie, Washington.

<https://piie.com/events/rethinking-macroeconomic-policy>

Discussie over de kernpunten van het macrodebat tussen vooraanstaande macro-economen.

5. Proeftuin Japan

Verder lezen

Paul Krugman. *It's baaack: Japan's slump and the return of the liquidity trap*. Brookings Papers on Economic Activity 1998, pp. 137-205.

De eerste analyse van de gevolgen van een spaaroverschot, deflatie en de lage rente.

Jason Lu en Coen Teulings, *Secular stagnation, bubbles, fiscal policy, and the introduction of the contraceptive pill*, 21 oktober 2016, VoxEu.

<https://voxeu.org/article/secular-stagnation-bubbles-fiscal-policy-and-introduction-contraceptive-pill>

De wisselwerking tussen bevolkingsopbouw, het spaaroverschot, staatsschuld en bubbels op de huizenmarkt.

6. Crisisoverleg in Brussel

Verder lezen

Alan Auerbach, *Fiscal policy*, 12 oktober 2017, paper voor de conferentie Rethinking macroeconomic policy, PIIE Instituut Washington.

<https://piie.com/system/files/documents/auerbach20171012paper.pdf>

Een evaluatie van de rol van begrotingsbeleid na de Grote Recessie.

Fernando Broner, Alberto Martin en Jaume Ventura, *Sovereign risk and secondary markets*, 2010, *American economic review*, pp. 1523-1555.

Omdat er een tweedehandsmarkt voor staatsobligaties bestaat, zijn tijdens een financiële crisis staatsobligaties veelal in handen van ingezetenen. (technisch)

Harold Cole en Tim Kehoe, *Self-fulfilling debt crises*, 2000, *Review of economic studies*, pp. 91-116.

De onvoorspelbaarheid van financiële crises. (technisch)

Emmanuel Farhi en Jean Tirole, *Deadly embrace: sovereign and financial balance sheets doom loops*, 2016, NBER Working paper 21843.

http://scholar.harvard.edu/files/farhi/files/doom_loops_102516.pdf

Een analyse van de wisselwerking tussen staatsschuld en bankbalansen. (technisch)

Paul de Grauwe, *Managing a fragile Eurozone*, 2011, CESifo.

<https://www.cesifo-group.de/DocDL/forum2-11-focus7.pdf>

Een vergelijking van Spanje, dat als eurolidstaat niet kon devalueren, en het Verenigd Koninkrijk, dat dit wel kon.

Luuk van Middelaar, *The passage to Europe. How a continent became a union*, 2009, Yale University Press.

De ontstaansgeschiedenis van Europese Unie, inclusief de oprichting van de Europese Raad.

Mark Rutte en Jan Kees de Jager, *Expulsion from the Eurozone has to be the final penalty*, 7 september 2011, *Financial Times*.

<https://www.ft.com/content/5284d4a4-d93a-11e0-884e-00144feabdc0>

Het geruchtmakende artikel over de mogelijkheid om een land als eurolidstaat te royeren.

7. Whatever it takes

Verder lezen

Robert Barro, *Inflation and economic growth*, 1995, NBER working paper 5326.

<http://www.nber.org/papers/w5326>

Wat is het effect van inflatie op groei?

Ben Bernanke en Mark Gertler, *Should central banks respond to movements in asset prices?* 2001, *American economic review*, pp 253-257.

Moeten centrale banken ook stijgingen van huizenprijzen en aandelenkoersen moeten meewegen in hun rentebesluit.

Gauti Eggertsson en Paul Krugman. *Debt, deleveraging, and the liquidity trap: A Fisher-Minsky-Koo approach*, 2012, *Quarterly journal of economics*, pp. 1469-1513.

Een analyse van de contra-intuitive gevolgen van de Zero Lower Bound.

Niall Ferguson en anderen, *Open letter to Ben Bernanke*, 5 november 2010, *The Wall Street Journal*.

<https://blogs.wsj.com/economics/2010/11/15/open-letter-to-ben-bernanke/>

Open brief van onder anderen Niall Ferguson aan toenmalig FED-voorzitter Ben Bernanke om te stoppen met Quantitative Easing

Paul Krugman. *It's baaack: Japan's slump and the return of the liquidity trap*, 1998, *Brookings papers on economic activity*, pp. 137-205.

Vroege analyse van de rol van deflatie en de Zero Lower Bound in Japan.

Coen Teulings, *Are bubbles bad? Is a higher debt target for the Eurozone desirable?* 14 mei 2016, *CESifo economic studies*.

<https://academic.oup.com/cesifo/article/62/2/197/1744996>

Is een hogere doelstelling voor de overheidsschuld nodig voor de stabiliteit van financiële markten in de Eurozone?

Coen Teulings en Richard Baldwin (red.), *Secular stagnation: facts, causes, and cures*, 15 augustus 2014, Ebook VoxEU.

<https://voxeu.org/content/secular-stagnation-facts-causes-and-cures>

Overzicht met bijdragen van vele vooraanstaande macro-economen aan het debat over de daling van de rente.

Simon Tilford, *The most dangerous man in Europe is Jens Weidman*, 8 maart 2018, *Foreign policy*.

<http://foreignpolicy.com/2018/03/08/the-most-dangerous-man-in-europe-is-jens-weidmann/>

Is Jens Weidmann een risico voor de toekomst van Eurozone?

Michael Woodford, *Interest and prices: Foundations of a theory of monetary policy*, 2011, Princeton university press.

De eerste volledige versie van een monetaire theorie zonder een rol voor de geldhoeveelheid.

Verder kijken

Mario Draghi, *Speech global investment conference*, 26 juli 2012, Londen.

<https://www.youtube.com/watch?v=hMBI50FXDps>

De 'Whatever it takes'-speech.

8. In splendid isolation

Verder lezen

Philippe Aghion en Rachel Griffith, *Competition and growth. Reconciling theory and evidence*, 2005, MIT press.

Analyse over de relatie tussen marktconcurrentie en innovatie.

Centre for European Reform, *The economic consequences of leaving the EU*, 9 juni 2014, CER publications, Londen.

<https://www.cer.eu/publications/archive/report/2014/economic-consequences-leaving-eu>

Analyse van de gevolgen van een Brits uittreden uit de EU.

Niall Ferguson, *Empire; how Britain made the modern world*, 2003, Penguin Books.

Historische analyse van de groei en de ondergang van het Britse wereldrijk.

Peter Frankopan, *The silk roads. A new history of the world*, 2015, Bloomsbury.

Een beschrijving van de wereldgeschiedenis vanuit het perspectief van het Midden-Oosten.

Boris Johnson, *The Churchill factor. How one man made history*, 2014, Hodder & Stoughton.

Biografie van Churchill geschreven door een van de voormannen van de Brexit-campagne.

Tim Oliver (red.), *Europe's Brexit. EU perspectives on Britain's vote to leave*, 2018,

<https://agendapub.com/index.php/books/political-economy?view=title&id=54>

Hoe kijken andere EU-lidstaten aan tegen Brexit.

Bas Straathof, Gert Jan Linders, Arjan Lejour en Jan Mohlman, *The internal market and the Dutch economy: implications for trade and economic growth*, 2008, Document 168, CPB.

Analyse van het effect van het EU-lidmaatschap op de handelstromen tussen landen.

Verder kijken

Phyllida Lloyd, *The Iron Lady*, 2011, film

Een film waarin Margaret Thatcher, die inmiddels aan dementie leidt, terugblijkt op haar leven.

Peter Morgan, *The crown*, 2016, tv-serie

Een tijdsbeeld van het begin van de regeerperiode van koningin Elizabeth en de moeizame acceptatie van de teloorgang van het Engelse wereldrijk.

Peter Weir, *Galipolli*, 1981, film

Film over drie Australische broers die tijdens de Eerste Wereldoorlog voor Groot-Brittannië vechten om de verdeling van het uiteenvallende Ottomaanse rijk.

9. America First

Verder lezen

David Autor, David Dorn, Gordon Hanson en Kavej Majlesi, *Importing political polarization? The electoral consequences, of rising trade exposure*, 2016, NBER working paper 22637.

<http://bfi.uchicago.edu/sites/default/files/research/ADHM-Trade-Polarization.pdf>

Empirische analyse van het effect van Chinese import op het stemgedrag in de Verenigde Staten.

Avinash Dixit, *The making of economic policy. A transaction-cost politics perspective*, 1998, MIT press.

Analyse van multilaterale organisaties op basis van de theorie van transactiekosten.

Nicole Fortin en Thomas Lemieux, *Institutional changes and rising wage inequality: is there a linkage?*, 1997, Journal of Economic Perspectives, pp. 75-96.

De rol van het minimumloon en de afnemende organisatiegraad van de vakbeweging op de stijging van inkomensongelijkheid in de Verenigde Staten.

Bas Jacobs en Floris Zoutman, *Meer over de top*, 2013, CPB achtergronddocument.

<https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-achtergronddocument-meer-over-de-top.pdf>

Vergelijkende cijfers over de ontwikkeling van de topinkomens in diverse landen.

Paul Krugman, *Increasing returns, monopolistic competition, and international trade*, 1979, Journal of international Economics, pp. 469-479.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0022199679900175>

Kan een land nadeel hebben bij vrijhandel doordat de activiteiten die veel monopoliekracht genereren, zich in een ander land vestigen? (technisch).

Paul Krugman, *Pop internationalism*, 1996, MIT press.

Niet globalisering maar technologische vooruitgang veroorzaakt de toenemende ongelijkheid in de Verenigde Staten.

Paul Krugman, *Trade and inequality, revisited*, 15 juni 2007, VoxEU.

Krugman herziert zijn standpunt: de handel met China heeft forse invloed op de ongelijkheid in de Verenigde Staten.

Nolan McCarty, Howard Rosenthal en Keith Poole, 2009, *Does gerrymandering cause polarization?* American journal of political science, pp. 666-680.

Empirische analyse van de toename van de polarisatie tussen Democratische en Republikeinse Congresleden.

Thomas Piketty, *Capital in the 21st century*, 2014, Harvard University Press.

Klassieker over de wereldwijde toename van de inkomensongelijkheid.

Dani Rodrik, *Has globalization gone too far?*, 1997, Institute for International Economics.

Philip Roth, *The plot against America*, 2004, Houghton Mifflin.

Roman op basis van de denkbeeldige situatie dat niet Franklin Roosevelt maar Charles Lindbergh de presidentsverkiezing in 1940 gewonnen heeft.

Arthur van Riel en Arthur Schram, *Weimar economic decline. Nazi economic recovery, and the stabilization of political dictatorship*, 1993, Journal of Economic History, pp. 71-105.

Empirische studie die laat zien dat deelstaten met een hogere werkloosheid in groteren getale voor Hitler hebben gestemd.

Coen Teulings, *Why does in equality grow? Can we do something about it?*, 15 juni 2014, VoxEU.

<https://voxeu.org/article/why-does-inequality-grow>

Wat zijn de oorzaken van de toenemende inkomensongelijkheid in OECD landen en valt daar wat aan te doen?

James Vance, *Hillbilly elegy. A memoir of a family culture in crisis*, 2016, Harper.

Een familiegeschiedenis in een Rust belt-staat.

Mark Wiener, *Trumpism and the Philosophy of World Order*, 23 juli 2018, Project Syndicate.

<https://www.project-syndicate.org/commentary/trumpism-is-carl-schmitt-in-action-by-mark-s--weiner-2018-07>

Analyse van de visie van Trump op de rol van de natie en van multilaterale organisaties.

Verder kijken

Martin McDonagh, *Three billboards outside Ebbing, Missouri*, 1917, film.

Een alleenstaande moeder in een Rust belt-staat wier dochter vermoord is, huurt drie billboards om de politie te dwingen onderzoek te doen naar de moord.

10. Mooi Nederland, mooi Europa?

Verder lezen

Europese Commissie, *Designing Europe's future. Trust in institution, globalisation, support for the euro, opinions about free trade and solidarity*, 2017, Special Eurobarometer 461.
<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/78720>

Vertrouwen van burgers in EU-lidstaten in nationale en Europese instituties.

Indermit Gill en Martin Raiser, *Golden growth. Restoring the lustre of the European economic model*, 2012, World Bank
<http://www.worldbank.org/en/region/eca/publication/golden-growth>

John Helliwell, Richard Layard en Jeffrey Sachs, *World happiness report*, 2017, 2018, United Nations Sustainable Development Solutions Network.
<http://worldhappiness.report/ed/2018/>

Rapport over meeting van geluk en de samenhang met andere factoren in diverse landen.

Geert Hofstede, *Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations*, 2003, Sage publications.

Beroemde studie naar de culturele verschillen tussen landen van omgangsvormen, gedrag en instituties.

Coen Teulings, *Fiscal consolidation and reforms: substitutes, not complements*, 13 september 2012, VoxEU.

<https://voxeu.org/article/fiscal-consolidation-and-reforms-substitutes-not-complements>

Marktverstoringen leiden veelal tot inkomenstransfers van toekomstige naar huidige generaties en zijn daardoor een substituuut voor staatsschuld.

Bronvermelding figuren

1. Lehman failliet

Figuur 1.1: Vix index over de periode 2006-2010

<http://www.cboe.com/products/vix-index-volatility/vix-options-and-futures/vix-index/vix-historical-data>

<https://finance.yahoo.com/quote/%5EVIX/history?period1=1136070000&period2=1262300400&interval=1wk&filter=history&frequency=1wk>

Figuur 1.2: Ted Spread over de periode 2006-2010

<https://fred.stlouisfed.org/series/TEDRATE>

Figuur 1.3: BBP America Europa over de periode 1990-2017

<https://fred.stlouisfed.org/series/GDP>

<https://fred.stlouisfed.org/series/CPMNAACSCAB1GQEU28>

<https://data.oecd.org/gdp/quarterly-gdp.htm#indicator-chart>

2. Banken redden

Figuur 2.1: Tranches van de hypotheekportefeuilles

Brunnermeier, M. (2009). Deciphering the Liquidity and Credit Crunch 2007-08. Journal of Economic Perspectives, 23(1), 77-100. Doi:10.3368/w14612

3. De Griekse tragedie

Figuur 3.1: Loonkosten per eenheidproduct in 2007

<https://data.oecd.org/lprdy/unit-labour-costs.htm>

Figuur 3.2: Gemiddelde betalingsbalanstekort en financieringstekort

<https://data.worldbank.org/indicator/BN.CAB.XOKA.GD.ZS?end=2016&start=2016&view=bar>

<https://fred.stlouisfed.org/series/BPBLTT01IEA188S>

<https://data.oecd.org/gga/general-government-deficit.htm>

Figuur 3.3: Rente op overheidsschuld over de periode 2008-2015

<https://data.oecd.org/interest/long-term-interest-rates.htm>

4. Begrotingspaniek

Figuur 4.1: Opdeling van de cumulatieve groei van bbp naar uitvoer en investering
<http://www.oecd.org/eco/outlook/economic-outlook/>

Figuur 4.2: Staatsschuld van Nederland als percentage van het bbp sinds 1975
<https://cormol.wordpress.com/2017/10/02/bruto-binnenlands-product-bbp-1814-heden/>
<http://www.destaatsschuldmetr.nl/>
<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Kerngegevensstabel-raming-Juni-2018.pdf>

Figuur 4.3: Aantal zelfmoorden als percentage van de bevolking sinds 1975
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/26/1-894-zelfdodingen-in-2016>

5. Japan als proeftuin voor Europa

Figuur 5.1: Rente en inflatie in Japan sinds 1970
<https://fred.stlouisfed.org/series/CPALTT01JPA657N>
https://www.mof.go.jp/english/jgbs/reference/interest_rate/index.htm

Figuur 5.2: Bevolkingspiramides van de vier grote economieën in 2014
https://www.indexmundi.com/united_states/age_structure.html
https://www.indexmundi.com/china/age_structure.html
https://www.indexmundi.com/germany/age_structure.html
https://www.indexmundi.com/japan/age_structure.html

Figuur 5.3: Bevolkingsopbouw van Italië, Spanje, Duitsland, Nederland, Engeland en Frankrijk
https://www.indexmundi.com/germany/age_structure.html
https://www.indexmundi.com/italy/age_structure.html
https://www.indexmundi.com/spain/age_structure.html
https://www.indexmundi.com/netherlands/age_structure.html
https://www.indexmundi.com/united_kingdom/age_structure.html
https://www.indexmundi.com/france/age_structure.html

Figuur 5.4: Betalingsbalans overschoten in procent bbp in 2017
https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/Centraal_Economisch_Plan_2017.pdf
<http://data.imf.org/regular.aspx?key=61468207>
<https://data.oecd.org/trade/current-account-balance.htm>

6. Het land van Colijn en Calvin

Figuur 6.1: Rente op overheidsschuld over de periode 1990-2005

<https://data.oecd.org/interest/long-term-interest-rates.htm>

Figuur 6.2: Rente op overheidsschuld over de periode 1990-2005

<https://data.oecd.org/interest/long-term-interest-rates.htm>

Figuur 6.3: Financieringstekorten in 2017

<https://data.oecd.org/gga/general-government-deficit.htm>

https://www.usgovernmentdebt.us/federal_deficit_percent_gdp

<https://www.reuters.com/article/us-china-parliament-budget/china-cuts-budget-deficit-ratio-for-first-time-since-2012-idUSKBN1GH0F2>

<https://www.statista.com/statistics/270118/budget-balance-in-japan-in-relation-to-gross-domestic-product-gdp/>

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8824490/2-23042018-AP-EN.pdf/6e5b346e-e302-4132-920a-854b00ac196d>

7. Whatever it takes

Figuur 7.1: Reële rente Duitsland

<http://www.inflation.eu/inflation-rates/germany/historic-inflation/cpi-inflation-germany.aspx>

<https://fred.stlouisfed.org/series/IRLTLT01DEA156N>

<https://www.statista.com/statistics/275698/capital-market-interest-rate-in-germany/>

<https://www.bloomberg.com/quote/GDBR10:IND>

Figuur 7.2: Verwachte beleidsrente

<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2018/03/20/world-economic-outlook-april-2018#Chapter%201>

9. America first

Figuur 9.1: Wereldhandel sinds 1990

www.ggd.net/maddison/historical_statistics/horizontal-file_03-2009.xls

<https://ourworldindata.org/international-trade>

<http://themasites.pbl.nl/tridion/en/themasites/hyde/basicdrivingfactors/gdp/index-2.html>

http://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORL D

<https://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS?end=2017&start=2007>

Figuur 9.2: Ongelijkheid in de VS

<https://wid.world/data/>

10. Een mooi Nederland in Europa

Figuur 10.1: Gelukkigste landen ter wereld

https://en.wikipedia.org/wiki/World_Happiness_Report#2018_World_Happiness_Report

<https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm>

Figuur 10.2: Vertrouwen in EU en nationale overheid

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2173>